

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และปัญหาในการศึกษา

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2539 เป็นต้นมา ทำให้กระทบกับการดำเนินงานของสถาบันการเงินและอุตสาหกรรมต่างๆภายในประเทศ จนเกิดสภาวะสินค้าอสังหาริมทรัพย์ด้นตลาดในปลายปี 2538 และจากภาวะวิกฤตด้านการเงินของผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในปี 2539 ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินเนื่องจากเกิด "หนี้เสีย" เป็นจำนวนมากมีผลทำให้กระทรวงการคลังมีคำสั่งให้บริษัทเงินทุน และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ที่ประสบปัญหาสภาพคล่อง และสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามภาวะตกต่ำของเศรษฐกิจ หยุดดำเนินกิจการเป็นการชั่วคราว จำนวน 58 บริษัท โดยในวันที่ 27 มิถุนายน 2540 จำนวน 16 บริษัท โดยเป็นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 12 บริษัท และ เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2540 จำนวน 42 บริษัท โดยเป็นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 29 บริษัทพร้อมทั้งให้บริษัทดังกล่าวเสนอแผนฟื้นฟูฐานะและการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน(ปรส.) ซึ่งในวันที่ 8 ธันวาคม 2540 ทางปรส. ได้ประกาศผลการพิจารณาให้แผนฟื้นฟูของบริษัทผ่านการพิจารณาจำนวน 2 บริษัท คือ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์บางกอกอินเวสต์เมนท์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เกียรติธานี จำกัด (มหาชน) ส่วนอีก 39 บริษัทที่แผนการฟื้นฟูไม่ผ่านให้ปิดกิจการเป็นการถาวร เป็นผลให้มีบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เหลือเปิดดำเนินกิจการอยู่เพียง 35 แห่ง¹ ทำให้บริษัทที่เหลืออยู่มีรายได้มากขึ้น ถึงแม้ว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะมีมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เฉลี่ยต่อวันลดลง จากข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ระหว่างปี 2537-2539 ในขณะที่ บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้ง 56 แห่งยังเปิดดำเนินกิจการ เคยมีมูลค่าการซื้อขายสูงถึงวันละ 40,013.24 ล้านบาท ในวันที่ 5 มกราคม 2537 แต่ในปัจจุบันมีบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เหลือเปิดดำเนินกิจการอยู่เพียง 35 แห่ง และมีมูลค่าซื้อขายต่ำสุดเพียงวันละ 757 ล้านบาท ในวันที่ 24 สิงหาคม 2541² มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ลดลงจากมูลค่าเฉลี่ยวันละ 3,764 ล้านบาทในปี

¹ www.sec.or.th สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ธุรกิจหลักทรัพย์.

² ฝ่ายวิเคราะห์หลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ทีเอสไอ จำกัด (มหาชน)

2540 เหลือเฉลี่ยวันละ 3,504 ล้านบาท ในปี 2541³ ทั้งๆ ที่จำนวนการซื้อขายลดลงอย่างมาก แต่บริษัททั้ง 35 แห่ง ยังคงมีรายได้สูง มีผลการดำเนินงานดีมีกำไรสูงทุกบริษัท ในขณะที่บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจทุกภาคอุตสาหกรรมขาดทุนอย่างรุนแรง ซึ่งที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากจำนวนบริษัทที่ลดลงทำให้ส่วนแบ่งตลาด (Market Share) เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น บริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้ง 35 แห่งที่เหลืออยู่จึงต้องพยายามแสวงหาวิธีการทางการตลาดมากมายเพื่อบริการลูกค้า เพื่อให้ตนเองมีความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเพิ่มรายได้หรือเพิ่มส่วนแบ่งตลาด (Market Share) ให้มากขึ้นซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำธุรกิจ เครื่องมือหนึ่งที่บริษัทหลักทรัพย์เลือกใช้ก็คือข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ถูกคัดกรอง ถนอม บรรจุ และทันเวลา ซึ่งจะช่วยให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่น และตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่บริษัทหลักทรัพย์ใช้ในการแนะนำลูกค้าในเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะและรูปแบบของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่ถูกคัดกรองการใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่บริษัทหลักทรัพย์ใช้ในการแนะนำลูกค้าในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะและรูปแบบของข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่พนักงานบริษัทหลักทรัพย์ใช้ในการแนะนำลูกค้าในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงการจัดประเภทสารสนเทศทางการบัญชีที่ให้บริการลูกค้าในแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม

สมมุติฐานในการศึกษา

ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีที่พนักงานบริษัทหลักทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่เลือกใช้ในการแนะนำลูกค้ามากที่สุด ได้แก่ P/E ratio ซึ่งหมายถึง ราคาหุ้นที่ซื้อต่อหุ้นเทียบกับกำไรต่อหุ้น

³ ฝ่าขวัญเคราะห์หลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์เอเชีย จำกัด (มหาชน)

นิยามศัพท์

ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี หมายถึง ข้อมูลทางบัญชีที่บริษัทหลักทรัพย์ได้จัดทำขึ้น และได้นำเสนออย่างมีระบบ¹

บริษัทหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการดังต่อไปนี้

1. การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ คือ การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนเพื่อทำการซื้อ ขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม หรือผลตอบแทนอื่น
2. การค้าหลักทรัพย์ คือ การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามตนเอง
3. การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน คือ การให้คำแนะนำไม่ว่าทางตรงและทางอ้อมแก่ประชาชน เกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์หรือความเหมาะสมในการลงทุนในหลักทรัพย์ หรือการซื้อขายหลักทรัพย์ใดๆ โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือผลตอบแทนอื่น
4. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ คือ การรับหลักทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วนจากบริษัทหรือเจ้าของหลักทรัพย์ไปเสนอขายต่อประชาชน โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือผลตอบแทนอื่น

ลูกค้า หมายถึง ผู้ที่เข้าไปทำการซื้อขายหลักทรัพย์กลุ่มต่างๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แบ่งได้เป็นนักเก็งกำไร ผู้ลงทุนระยะสั้น และผู้ลงทุนระยะยาว

นักเก็งกำไรเป็นบุคคลที่เสี่ยงหวังผลกำไรจากหลักทรัพย์ในช่วงสั้นมักไม่คำนึงถึงเงินปันผลที่จะได้รับ อาจซื้อหรือขายหลักทรัพย์ในวันเดียวกันได้หากมีกำไร

ผู้ลงทุนระยะสั้นมักสนใจผลตอบแทนในรูปของกำไรจากการขายเป็นสำคัญและเงินปันผลบ้าง แต่มักระวังเกี่ยวกับราคาที่จะลดลงอันเนื่องมาจากภาวะตลาด ผู้ลงทุนระยะสั้นจึงจำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวของราคาอย่างใกล้ชิด

ผู้ลงทุนระยะยาวจะมุ่งหวังผลตอบแทนในระยะยาวอันได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล รวมทั้งสิทธิต่างๆ ของหุ้น ตลอดจนกำไรจากการขายหลักทรัพย์นั้น ผู้ลงทุนจึงต้องวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการที่เลือกลงทุน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเงินทุนหรือความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการลงทุน⁶

¹ John page Paul Hooper. Accounting and information system. 1992. P7.

⁵ www.sec.or.th สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ธุรกิจหลักทรัพย์.

⁶ เบนจิวรรณ ไซยยันต์, การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในจังหวัดเชียงใหม่ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539. หน้า 12.

บัญชี Margin หมายถึง บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทเงินกู้ โดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ Cash Margin และ Promissory Note Margin (P/N Margin)

1. แบบ CASH MARGIN ลูกค้าจะต้องชำระเงินบางส่วน ซึ่งในส่วนนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตรามาร์จิ้นเริ่มแรก (Initial Margin) ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดในแต่ละช่วงเวลา เช่น ถ้ากำหนดอัตรา Initial Margin ที่ร้อยละ 50 เมื่อลูกค้าทำการซื้อหุ้นจะต้องจ่ายเงินวันแรกถัดจากวันที่ซื้อหุ้นเป็นจำนวนร้อยละ 50 ของมูลค่าหุ้นที่ซื้อ และอีกร้อยละ 50 จะกู้ยืมจากโบรกเกอร์ โดยโบรกเกอร์จะคิดดอกเบี้ยจากเงินที่ลูกค้ากู้ยืมจากวันที่ซื้อหุ้นนั้นจนถึงวันที่ขายหุ้นไป แต่ถ้าภายในสิ้นเดือนลูกค้ายังไม่ทำการขายหุ้นออกไป โบรกเกอร์จะเรียกเก็บดอกเบี้ยจากวันที่ซื้อหุ้นจนถึงสิ้นเดือน

2. แบบ PROMISSORY NOTE MARGIN (P/N MARGIN) ลูกค้าจะต้องนำตัวสัญญาใช้เงิน (PROMISSORY NOTE) มาวางค้ำประกันในวันที่ซื้อหุ้นตามอัตรามาร์จิ้นเริ่มแรก (Initial Margin) ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด เช่น ถ้าอัตรามาร์จิ้นเป็นร้อยละ 50 ลูกค้าต้องนำตัวเงินมาวางเป็นหลักประกันร้อยละ 50 ของวงเงินที่จะซื้อหุ้น โบรกเกอร์จะให้กู้ยืมตามมูลค่าหุ้นที่ซื้อและคิดดอกเบี้ยจากลูกค้าตามยอดรวมของราคาหุ้นที่ลูกค้าซื้อ จนกระทั่งลูกค้าขายหุ้นออกไป ซึ่งทุกสิ้นเดือนหากลูกค้ายังไม่ขายหุ้นออกไป โบรกเกอร์จะเรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกค้าตั้งแต่วันที่ซื้อหุ้นจนถึงสิ้นเดือน ขณะเดียวกันลูกค้ายังคงได้รับดอกเบี้ยจากตัวเงินที่เป็นหลักประกัน

เพื่อป้องกันมิให้โบรกเกอร์ต้องรับภาระความเสี่ยงมากเกินไปเมื่อลูกค้ามีการซื้อหุ้นด้วยบัญชีมาร์จิ้น โบรกเกอร์ต้องใช้หลักทรัพย์ที่ลูกค้าซื้อเป็นหลักประกัน ดังนั้นหากหลักทรัพย์ที่อาศัยเป็นหลักประกันมีการเปลี่ยนแปลงของราคาตกลงจนต่ำกว่าอัตรามาร์จิ้นที่ต้องดำรงไว้ (Maintenance Margin) ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ ลูกค้าก็จะต้องนำหลักประกันมาวางเพิ่มเติมให้ครบตามอัตรามาร์จิ้นที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดในขณะนั้น หรือถูกบังคับขาย (Force Sell) ถ้าอัตรามาร์จิ้นที่ต้องดำรงไว้ (Maintenance Margin) ที่ต่ำกว่าอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด⁷

⁷ แผนกวิเคราะห์หลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เอกราช จำกัด (มหาชน). เอกชนพัฒนาการลงทุน. (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเมสเตอร์ คีย์ จำกัด.2538) หน้า 56-57.